

Старонкі мінулага

СЛАВА ШКОЛЫ — У ВУЧНЯХ

Не так даўно адсвяткавала свой 375-гадовы юбілей слуцкая сярэдняя школа № 1. Гісторыя данесла да нас звесткі аб тым, што ў маі 1617 г. князь Януш IV Радзівіл выдаў грамату аб заснаванні ў Слуцку вучылішча “для навучання хрысціянскага юнацтва”. У 1630 г. вучылішча было пераўтворана ў гімназію, якая неўзабаве стала вядомай далёка за межамі Беларусі. У паслярэвалюцыйны час яна рэарганізавана ў агульнаадукацыйную школу.

Мне пашчасціла працаваць у адной са старэйшых школ Бацькаўшчыны чвэрць стагоддзя назад. Слуцкая школа № 1 пад той час з’яўлялася слынным цэнтрам асветы і культуры: з 640 яе вучняў больш за 400 чалавек займаліся музыкой, спевамі, выяўленчым мастацтвам. Працавалі хоры малодшых і старэйшых класаў, зборны хор, ансамбль баяністаў, эстрадны аркестр, некалькі актэтаў хлопчыкаў і дзяўчынак і нават... сімфанічны аркестр. Школьная “армія мастацтваў” пад кіраўніцтвам настаўніка спеваў і музыкі, заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі Уладзіміра Апанасавіча Жлукценкі з’яўлялася “завадатарам” гарадскіх і школьных святаў і ўрачыстасцей. Высокімі былі вынікі навучальна-выхаваўчай працы. Высокія яны і сёння.

Старэйшая школа Беларусі багата славаю сваіх вучняў, росквітам іх таленту ў розных сферах дзейнасці. А славы выпускнікам гэтай навучальнай установы не пазычаць. Многія з іх сталі вядомымі вучонымі, педагогамі, урачамі, пісьменнікамі, паэтамі, акцёрамі. Нагадаю толькі некаторыя імёны выдатных дзеячаў навукі і культуры: Г. Кулакоўскі — заснавальнік першай у Расіі спецыялізаванай клінікі па хваробах скуры; К. Карсалін — жывапісец; А. Красоўскі — класік айчынай медыцыны; аўтар “Курса практычнага акушэрства”; Э. Паўловіч — мемуарыст, мастак; В. Цераскі — вядомы спецыяліст у галіне астрафотаметрыі, які вылічыў велічыню Сонца і вызначыў ніжэйшую мяжу яго тэмпературы; А. Бржазоўскі — доктар медыцынскіх навук, аўтар грунтоўнай працы “Прыватная хірургія”; У. Дубовік — генерал-лейтэнант;

А. Фядзюшын — доктар біялагічных навук, аўтар манаграфіі “Птушкі Беларусі”.

Пэралік імёнаў славурых дзесячаў айчынай навукі, культуры, асветы, талент якіх ўгадавала знакамітая навучальная ўстанова, мог бы заняць не адзін дзесятак старонак. Але нават у гэтым сузор’і адно імя вылучаецца асабліва яркім зьяннем. Я маю на ўвазе І. Капіеўскага (Капіевіча). Шмат у чым дзякуючы ягоным творчым намаганням, падзвіжніцкаму жыццю, высокай адукаванасці беларуская культура набыла тое аблічча, якое дазваляе разглядаць яе як адну з высокаразвітых еўрапейскіх культур.

... Вядомы асветнік, кнігавыдавец, педагог Капіеўскі (Капіевіч) Ілья Фёдаравіч (каля 1651—1714) скончыў Слуцкую гімназію ў другой палове XVII ст. Вучыўся ў адным з універсітэтаў Заходняй Еўропы (магчыма, у Амстэрдаме, бо ён пасля таго як папрацаваў настаўнікам у сваёй роднай Слуцкай гімназіі, пераехаў менавіта ў Амстэрдам).

У Галандыі наш славуты зямляк займаўся кнігавыдавецкай справай, працаваў у друкарні Гесінга, дзе адбылася яго сустрэча з маладым Пятром І. Пётр І дамовіўся з І. Ф. Капіеўскім аб выданні навучальных кніг для Расіі. Ёсць звесткі, што і прэзідэнт Нямецкай каралеўскай акадэміі навук Г. Лейбніц знаходзіўся ў перапісцы з беларускім асветнікам на конт выдання шэрага твораў на славянскіх мовах. У Галандыі І. Ф. Капіеўскі выдаў каля 10 кніг на “славена-роскай” мове. Наогул жа ён з’явіўся складальнікам і выдаўцом каля 20 кніг на рускай мове. Сярод іх падручнік па арыфметыцы, руска-лаціна-нямецкі і руска-лаціна-галандскі слоўнікі, каляндар, навучальныя дапаможнікі па гісторыі і рыторыцы. Да таго ж таленавіты асветнік удасканаліў кірыліцу, пераклаў і выдаў байкі Эзопа, стаў аўтарам першай рускамоўнай зорнай карты.

І. Ф. Капіеўскі падтрымліваў імкненне трох братніх народаў — беларускага, рускага, украінскага — да аб’яднання. Цікава, што ён называў іх “славена-рускім” народам і бачыў сваё жыццёвае прызначэнне ў тым, каб садзейнічаць яго асвецце.

Педагагічная і асветніцкая дзейнасць І. Ф. Капіеўскага была накіравана на тое, каб глыбокія і багатыя навуковыя веды ішлі на карысць простаму люду. Пры гэтым ён прызнаваў каштоўнасць самых разнастайных ведаў — прыродазнаўства, матэматыкі, гісторыі, геаграфіі, літаратуры, бо лічыў, што праз іх асоба ўздываецца да вяршынь дасканаласці.

Славуты выпускнік Слуцкай гімназіі ўсё жыццё прысвяціў таму, каб прывіць народу, асабліва юнацтву, любоў і цягу да адукацыі і самаадукацыі. Ён сцвярджаў, што праз веды можна здабыць веліч і славу, далучыцца да высокага хараства, умацаваць дзяржаву. Таму што веды, “не залежна ад чыну, кожнаму чалавеку на карысць ідуць”.

* * *

Шчаслівага табе лёсу, старэйшая школа роднага края. Ты нарадзілася ў глыбіні стагоддзяў. Ты ўгадавала не адно пакаленне рупліўцаў айчынай асветы. Хай тое святло, што яны запалілі, ніколі не згасе ў справах тваіх вучняў.

В. У. Чэчат